

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»
на тему **«ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ОЦІНКА**
ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЄКТУ У СФЕРІ АПК (НА ПРИКЛАДІ
БДЖІЛЬНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБЦІ ЙОГО ПРОДУКЦІЇ)»

Виконавець:

студент ФЕУП

Липовий Максим Андрійович _____

Науковий керівник:

ст.викладач

Каражия Едуард Андрійович _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність роботи: Забезпечення населення якісними, натуральними та безпечними харчовими продуктами – це лише частина сучасної продовольчої політики держави. В умовах війни, економічної нестабільності та зниження платоспроможності громадян надзвичайно важливими стають дії, спрямовані не лише на забезпечення основних потреб у продуктах харчування, а й на підтримку вітчизняного виробництва, економічного розвитку країни та розкриття потенціалу окремих секторів. Одним із таких секторів є бджільництво – галузь, здатна забезпечити країну корисною продукцією, створити робочі місця, стимулювати експорт та підняти переробку сільськогосподарської продукції на принципово новий рівень.

Бджільництво в Україні базується на міцному історичному корінні та має природні передумови для розквіту, але в останні десятиліття потенціал галузі розкрився лише частково. Значна частина меду експортується без переробки, що обмежує можливості створення доданої вартості всередині країни. Водночас спостерігається глобальне зростання попиту на продукцію глибокої переробки, зокрема, крем-мед, медові суміші, лікувально-профілактичні засоби та інші вироби з продуктів бджільництва. Українські виробники не лише задовольняють внутрішні потреби, а й активно конкурувати на зовнішніх ринках, особливо в країнах Європейського Союзу, де спостерігається стабільний попит на органічну продукцію.

Збільшення обсягів переробки меду всередині країни сприятиме структурній модернізації агропромислового сектору, розширенню експортного асортименту, покращенню торговельного балансу та збільшенню надходжень до державного бюджету. Створення нових, сучасних підприємств у цій сфері дозволить налагодити локальну переробку, впровадити безвідходні технології, оптимізувати логістику та посилити контроль якості продукції. Крім того, розвиток бджільництва стимулює активність сільських громад, знижує безробіття та сприяє зайнятості в регіонах, що стає особливо актуальним у процесі повоєнного економічного відновлення.

Питання організації підприємницької діяльності у сфері бджільництва знаходять відображення в роботах сучасних науковців, проте економічне обґрунтування створення спеціалізованого підприємства з виробництва та переробки продукції бджільництва в умовах сучасного ринку досліджено недостатньо.

Різні аспекти аграрного підприємництва, правові умови ведення бізнесу, технологічні та облікові особливості бджільництва висвітлено у працях Русана В. та Ліна Ж. [1] Алексєєвої О.В. [2], Суліменко Л.А. [3], та ін., які аналізують розвиток агросектору, специфіку аграрних виробництв і шляхи підвищення їх ефективності.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичне обґрунтування, розробка та економічна оцінка проєкту створення підприємства у сфері виробництва та переробки продукції бджільництва в Україні.

Для досягнення поставленої мети в межах дослідження необхідно вирішити такі завдання:

- 1) розкрити сутність та особливості бізнес-ідеї створення бджільницького підприємства;
- 2) дослідити чинну нормативно-правову базу для ведення підприємницької

діяльності в секторі бджільництва в Україні;

3) обґрунтувати вибір організаційно-правової форми новоствореного підприємства та оптимальної системи оподаткування;

4) проаналізувати ринок продукції бджільництва в Україні та світі;

5) оцінити конкурентні переваги бізнесу;

6) визначити склад, обсяг та структуру інвестиційних та операційних витрат, необхідних для реалізації проєкту;

7) провести оцінку прибутковості проєкту;

8) надати опис життєвого циклу проєкту та визначити основні етапи його реалізації;

9) провести економічну оцінку ефективності реалізації проєкту;

10) провести аналіз можливих ризиків та планування заходів щодо їх запобігання;

Об'єкт дослідження - процес обґрунтування доцільності створення підприємства в секторі бджільництва на агробізнес-ринку України.

Предмет дослідження - бізнес-проектування та економічна оцінка ефективності започаткування власної справи з виробництва й переробки продукції бджільництва.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи використовувались такі методи:

1) економіко-статистичний аналіз застосовувався при аналізі таблиць, діаграм, групування та класифікації економічних показників діяльності підприємства у сфері бджільництва;

2) маркетингові методи використовувалися при побудові SWOT- та PESTLE-аналізів для оцінки внутрішнього й зовнішнього середовища функціонування підприємства;

3) порівняльний метод застосовувався при дослідженні підходів до організації бджільницьких господарств, вибору технологій виробництва та методів переробки меду;

4) розрахунково-аналітичні методи використовувалися для визначення обсягів виробництва, фінансових потреб та економічної ефективності проєкту;

5) метод експертних оцінок застосовувався для оцінювання ризиків, визначення рівня конкуренції та формування прогнозів щодо рентабельності;

6) системний аналіз та логічна абстракція використовувалися для побудови загальної логіки дослідження, формулювання висновків та моделювання бізнес-процесів;

Обробка даних і виконання розрахунків здійснювались із використанням програмного забезпечення Microsoft Excel та Microsoft Word.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження складають нормативно-правові акти України, наукові публікації та монографії вітчизняних економістів, статистичні звіти, аналітичні матеріали спеціалізованих державних установ, а також дані з офіційних відкритих джерел, спеціалізованих веб-ресурсів та публікацій галузевих експертів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (32 найменувань) та

загальний обсяг роботи становить 80 сторінок. Основний зміст викладено на 76 сторінках. Робота містить 45 таблиць та 8 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти започаткування підприємницької діяльності у сфері бджільництва»** розкривається суть та специфіка бізнес-ідеї організації великого підприємства, що спеціалізується на виробництві та переробці продукції бджільництва. Викладено основні види продукції, проаналізовано технологічні особливості сектору та потенційну ринкову нішу. Розглянуто чинну нормативно-правову базу для ведення підприємницької діяльності в бджільництві в Україні з урахуванням вимог до реєстрації, сертифікації, регулювання та бухгалтерського обліку. Обґрунтовано доцільність вибору організаційно-правової форми у формі товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) та визначено оптимальну систему оподаткування з урахуванням масштабу проекту та фінансових показників.

У другому розділі **«Аналітична оцінка можливостей створення підприємства у сфері бджільництва»** розглянуто ринок продукції бджільництва в Україні та за кордоном, визначено обсяги виробництва, тенденції попиту, структуру експорту та проаналізовано основних конкурентів. Для виявлення сильних та слабких сторін підприємства, можливостей та зовнішніх загроз було проведено SWOT та PESTLE-аналізи. Детально проаналізовано потребу в інвестиціях, структуру початкових та операційних витрат, складено прогноз обсягів виробництва та визначено потребу в залученні кредитних коштів. Узагальнені результати дозволили оцінити потенціал проекту та його фінансову доцільність.

У третьому розділі **«Економічна оцінка ефективності проекту у сфері бджільництва»** проведено оцінку очікуваного доходу підприємства на основі прогнозованих обсягів продажів. Розраховано грошовий потік, чистий прибуток та ключові показники економічної ефективності проекту – NPV, IRR, PI, термін окупності. Надано покроковий опис життєвого циклу підприємства, зокрема підготовчого, інвестиційного, виробничого та аналітичного та коригувального періодів. Особливу увагу приділено аналізу ризиків, які можуть вплинути на функціонування бізнесу: визначено їх ймовірність, ступінь впливу та запропоновано заходи щодо мінімізації кожного з них. Зокрема, акцент зроблено на ризику масових захворювань бджіл та проблемах управління у великій структурі.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження, проведеного в рамках кваліфікаційної роботи, яке торкнулося теоретичних, методологічних та практичних питань започаткування власного бізнесу в сфері АПК на прикладі проекту з виробництва та переробки продукції бджільництва, були сформульовані наступні висновки:

1. Розкривши суть та специфіку бізнес-ідеї створення бізнесу в галузі бджільництва, було встановлено, що концепція передбачає створення великого виробничого комплексу, який працюватиме за принципом вертикальної інтеграції, орієнтуючись на внутрішній та зовнішній ринки. Були проаналізовані ключові види

продукції, зокрема натуральний мед різних сортів, суміші меду з горіхами, крем-мед, прополіс, віск, та пилок. Обґрунтовано раціональність вибору певної ринкової ніші, яка поєднує харчову та експортну складові, враховуючи сучасні тенденції споживання екологічно чистих товарів. Технологічною базою було обрано переважно напівмеханізований метод переробки меду, що дозволяє досягти високого рівня продуктивності та зменшити втрати.

2. Дослідивши нормативно-правову базу підприємницької діяльності у сфері бджільництва в Україні, встановлено, що для започаткування бізнесу необхідно пройти державну реєстрацію підприємства у формі товариства з обмеженою відповідальністю, а також дотримуватися вимог законів України «Про бджільництво», «Про ветеринарну медицину», «Про безпеку та якість харчових продуктів» щодо ветеринарного контролю, санітарних та екологічних норм.

Для новоствореного підприємства було обрано такі види економічної діяльності: КВЕД 01.49 – розведення інших тварин як основний, що охоплює утримання бджіл та збір продукції; КВЕД 10.89 – для переробки меду та виробництва крем-меду; КВЕД 46.38 – для оптової торгівлі медовою продукцією; та КВЕД 47.29 – для роздрібною реалізації готової продукції через спеціалізовані торгові точки.

3. Обґрунтовано вибір організаційно-правової форми новоствореного підприємства як товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ), що відповідає масштабу об'єкта підприємницької діяльності та забезпечує обмеження відповідальності учасників у межах їхнього внеску. Було проведено порівняльний аналіз загальної та спрощеної систем оподаткування ТОВ, в результаті якого загальна система була визначена як найкраща з точки зору обмежень індивідуального доходу, можливості повного скорочення витрат, а також вимог до прозорості фінансової звітності. Такий підхід сприяє встановленню довіри між інвесторами та міжнародними партнерами, а також забезпечує дотримання правових та податкових вимог великомасштабного експортно-орієнтованого бізнесу.

4. Проаналізувавши ринок продукції бджільництва в Україні та світі, встановлено, що країна входить до трійки світових лідерів з експорту меду, забезпечивши у 2024 році поставки на рівні 86 тис. тонн, що на 51% більше, ніж у 2016 році. Найбільшими імпортерами українського меду є Німеччина, США, Франція, Бельгія та Італія. На внутрішньому ринку найбільша концентрація бджолиних сімей зафіксована в Кіровоградській, Вінницькій та Одеській областях. Завдяки наявності розвиненої кормової бази підприємство має можливість організовувати 4 повноцінні медозбори за сезон, що є ключовим фактором ефективності пасічного господарства та підставою для експортно-орієнтованої моделі розвитку.

5. Виявивши внутрішні конкурентні переваги бізнесу за допомогою SWOT та PESTLE аналізу, було визначено, що компанія має значний потенціал для ефективної ринкової діяльності. Ключові сильні сторони включають: великі масштаби виробництва, експортну орієнтацію, різноманітний асортимент продукції (включаючи крем-мед, мед з горіхами, віск, пилок), інтеграцію виробничого циклу, розташування в екологічно чистому районі. Слабкі сторони включають: значний обсяг початкових інвестицій та потребу у висококваліфікованих спеціалістах.

Зовнішні можливості включають зростання попиту на натуральні та органічні продукти, а також відкриття нових ринків у Європі. Загрози включають: кліматичні ризики, міжнародну конкуренцію та регуляторні обмеження.

6. Визначено обсяг та структуру інвестиційних та операційних витрат, необхідних для запуску підприємства. Загальна сума стартових інвестицій становить 20 649,55 тис. гривень, з яких найбільша частка (43,59%) припадає на обладнання. Річні операційні витрати становлять 18 971,6 тис. гривень, з яких понад 73% – це заробітна плата. Детально розглянуто витрати за ключовими напрямками, обґрунтовано необхідність кредитування у розмірі 8 мільйонів гривень, забезпечено основу для ефективного фінансового планування.

7. Було проведено комплексну оцінку прибутковості інвестиційного проекту у сфері виробництва та переробки продукції бджільництва. На основі прогнозованих обсягів реалізації продукції та ринкових цін визначено, що загальний річний дохід підприємства становить 32,70 млн грн, а річний прибуток – 9,71 млн грн. що суттєво перевищує середні показники альтернативних інвестицій і свідчить про високу ефективність та фінансову доцільність реалізації проекту.

8. Розглянуто життєвий цикл проекту, який включає п'ять ключових фаз: підготовчу (реєстрація, проектування, закупівля), інвестиційну (будівництво, монтаж обладнання), запуск виробництва, стабілізацію діяльності та масштабування.

9. Було проведено економічну оцінку ефективності реалізації інвестиційного плану, засновану на розрахунку ключових фінансових коефіцієнтів. Встановлено, що чиста приведена вартість (NPV) становить 38,09 млн. грн., індекс рентабельності (PI) – 1,84, а внутрішня норма прибутковості (IRR) досягає 49%, що свідчить про інвестиційну привабливість проекту. Термін окупності становить 3,2 роки, що вважається прийнятним значенням у контексті аграрного сектору. Ці висновки свідчать про здатність підприємства не лише компенсувати витрати, але й забезпечувати стабільний прибуток у середньостроковій та довгостроковій перспективі.

10. Було проведено аналіз можливих ризиків, які можуть вплинути на реалізацію інвестиційного проекту у сфері бджільництва. Виявлено техніко-виробничі, управлінські, регуляторні та ринкові загрози, зокрема масові захворювання бджіл, логістичні труднощі, нестачу досвіду управління масштабними пасіками, посилення конкуренції та ризики недосконалої взаємодії зі стейкхолдерами.

Для мінімізації ризиків передбачено низку заходів: впровадження ветеринарного контролю та страхування пасік, залучення досвідчених менеджерів і бджолярів, оптимізація маршрутів переміщення кочових пасік, поступове введення виробничих потужностей, сертифікація за міжнародними стандартами, диверсифікація експортних ринків та створення ефективної системи комунікації із зацікавленими сторонами.

АНОТАЦІЯ

Липовий М.А "Економічне обґрунтування та оцінка ефективності проекту у сфері АПК (на прикладі бджільництва та переробці його продукції)"

Кваліфікаційна робота для отримання ступеня бакалавра за спеціальністю 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність" за освітньою програмою "Економіка та планування бізнесу". Одеський національний економічний університет. Одеса, 2025.

У кваліфікаційній роботі розглядаються теоретичні засади започаткування власного бізнесу в секторі бджільництва: розкривається бізнес-ідея створення підприємства з виробництва та переробки продукції бджільництва; досліджується нормативно-правове забезпечення, ведення діяльності в галузі; обґрунтовується вибір організаційно-правової форми та системи оподаткування підприємства.

Проаналізовано ринок меду в Україні та за її межами, визначено основні тенденції та конкурентне середовище. Оцінено внутрішні конкурентні переваги підприємства на основі SWOT та PESTLE аналізів. Визначено структуру інвестиційних та поточних витрат.

Запропоновано проєкт створення підприємства в галузі бджільництва, сформовано стартовий капітал, розраховано поточні витрати та прогнозовано прибуток від реалізації продукції. Розраховано грошовий потік та економічну ефективність (NPV, IRR, PI, термін окупності), описано життєвий цикл проєкту.

Ключові слова: бджільництво, бізнес-ідея, проєкт, виробництво, рентабельність, ефективність, ризики

ANNOTATION

Lypovyi M.A. "Economic substantiation and evaluation of the effectiveness of the project in the agro-industrial complex (using the example of beekeeping and processing of its products)"

Qualifying work on obtaining for a bachelor's degree in the specialty 076 «Entrepreneurship, trade and exchange activities» for the educational program «Economic and business planning». Odesa National Economics University. Odesa, 2025.

The paper examines the theoretical principles of starting one's own business in the field of beekeeping: the business idea of creating an enterprise for the production and processing of beekeeping products is considered; the regulatory and legal framework for conducting activities in this sector in Ukraine is investigated; the organizational and legal form and taxation system of the newly created enterprise are substantiated.

The honey market in Ukraine and abroad is analyzed, and the main trends and competitive environment are identified. The internal competitive advantages of the enterprise are determined based on SWOT and PESTLE analyses. The structure of investment and operational expenditures is calculated.

A project for establishing a beekeeping enterprise is proposed. Initial capital is formed, current expenses are calculated, and profit from product sales is forecast. Cash flow and economic efficiency indicators (NPV, IRR, PI, payback period) are calculated. The life cycle of the project is described.

Possible risks of project implementation are analyzed, and measures to minimize them are proposed.

Keywords: beekeeping, business idea, project, production, profitability, efficiency, risk.